

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an 20 coroane.
Pe jumătate de an 10 coroane.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ:
DUMINECA.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Arad, Strada Deák Ferenc Nrul 35.
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Imputări fără temeiu.

„Adevărul”, organul partidului social-democrat din Ungaria, publică în numărul său ultim sub titlul „Cum se îngrijește Consistorul de cultura poporului”, un articol, scris de un „cârturar”. Fiind acest om luminat unul dintre „ceice au învățat istoria bisericească”, afirmă, că biserica gr.-or. română, care „pe la anii 1700” n'a fost recunoscută de stat, azi „are drepturi largi, are autonomie și e recunoscută de stăpânire.” În aceasta stare de fericire pământească natural, că „și-a uitat cu totul” de soarta ei umilită de mai nainte, de „prin anii 1700”. Ajungând la „vremuri bune”, ca și „înfumuratul, care ajunge la averi, își uită de trecutul sărăcăcios, când trăla în lipsuri și mizerie”. Intre drepturile „cele multe”, de care se bucură biserica aceasta e și „școala lăsată în mâinile bisericii și prin urmare în mâinile popilor, iar aceștia nici în trecut, dar nici azi n'au avut în vedere înaintarea în cultură și luminarea poporului”. Așa glăsuiește și astfel judecă „cârturarul” ziarului menit a propaga socialismul printre Români.

Din lipsa unei cunoștințe a trecutului și din aprecierea unilaterală și preocupată a situației și a stării actuale a bisericii gr.-or. române din Ungaria, fără îndoială, numai concluziuni false și judecăți fără temeiu pot rezulta. A ajuns oare biserica noastră la „vremuri mai bune... la averi”, când art. de lege XX din 1848 se aplică față de toate confesiunile din patrie, numai față de ea nu? Când institutele menite a crește învățători sunt puse sub pază așazicând polițială?

Cauza, că „Românii sunt cei mai puțini știutori de carte”, nu e „greșeala de tot mare”, că școala românească e confesională, ci lipsa de școale, nu din vina Consistorului și a preoției, ci a neajunsurilor noastre materiale. Susținerea institutelor de învățământ, — puține în comparație cu trebuințele culturale ale bisericii, — cari stau sub jurisdicțiunea Consistorului și cari în privința progresului nu stau îndărătul școalelor de stat, impun bisericii și credincioșilor ei sarcini înspăimântătoare și insuportabile. În 1916 aveam în districtul Consistorului din Arad 25 comune cu dare culturală — după darea directă de stat — de 21—25%, 19 cu 26—30%, 30 cu 31—35%, 13 cu 36—40%. În protopopiatul Radnei și al Butenilor procentul cultural ajunge până la 109%, iar în unele parohii din Halmagiu până la 125%.

Considerând aceste jertfe, poate oare un om cu scaun la judecată susține, că preoții, cari sunt păstorii acestor comune, și superioritatea lor diecezană „nu s'au îngrijit de luminarea și deșteptarea poporului”?

Preoțimea română a avut și va avea și în viitor rolul său în viața culturală a neamului românesc.

Neavând biserica noastră latifundii, nu s'a scaldat nici preoțimea ei în bunu pământesc. Averi și situații de invidiat n'au înfumurat-o, ca să se despartă și să nu se simtă una cu poporul năcăjit încredințat păstoririi sale. Părtașe a fost aceasta preoțime venerată suferințelor seculare ale unui popor legat de glie, atins-a jugul iobăgiei și umerii ei. Preotul român a fost și va trebui să fie, cât timp va trăi neamul românesc, nu un funcționar cu privilegii și datorinți ferecate în paragrafi rigizi, ci părintele și îndrumătorul păstorilor săi în toate manifestațiunile lor de viață, astfel și cele culturale. Deci clișeele ce le aplică și temeuriile pentru cari partidul social-democrat se crede în drept a se război cu preoțimea altor confesiuni cu situații materiale atrăgătoare, nu se potrivesc de loc la preotul român, care e susținător de familie și a trăit în trecut muncind în rând cu poporul, iar azi are soarta, care nu se poate invidia, a muncitorului intelectual.

Cazurile concrete la cari se provoacă „cârturarul” sunt urmări ale stărilor excepționale create prin războiu, care a rărit rândul învățăturilor și a împușinat contingentul elevilor preparandiali.

Cine e însă de rea credință și preocupat fiind nu ține seamă de împrejurări, nu poate dovedi și judecă drept, ci aruncă în vânt „vorbe goale și fără temeiu”.

Zile triste din viața lui Moise Nicoară.

1815—1825

(Urmare).

Auzind totuș în zilele acestea (de crezământ vredni:) aceea, cum că Nicoară Moisi, care mai nainte de aceasta cu trei ani, umblând prin părțile diecezi acestia, și amăgind pe unii și alții că se ostenește întru acea, să fie episcop din neam românesc, cu acestea și alte înșelăciuni, pe câteva chepetenii a unor sate, precum și pe unul numai dintre protopresbiteri cu câțiva din clerul și supus preoți (ce nici cea mai mică parte a diecezi acestia face) cătră sine iau tras, și amăgiți fiind, să se subscrie iau silit, acum de curund în numele a tot clerului și neamului românesc din dieceza aceasta împotriva rânduirii și venirii înalt Preaosfințitului Domn Episcop și al nostru administrator, ca cum preste

voia Rumânilor ar fi trimis, au protestăluit. — Cu acestea în numele tot clerului și neamului, cum se cuvine *Reprotestelim*, arătând după cunoștința sufletească, că protestația acea fără de știrea și înțelegerea noastră este pusă înainte, nici a altuia faptă decât a unuia însuș mai sus pomenitului Nicoară, ca a unui om neodihnit, iaste.

Arătăm și aceasta, că de cumva acesta Nicoară, deși acuma de curund prin milostiva împărătească rezoluție, dela rădicarea între oameni a neodihnirii oprit și de putere a lucră ceva în numele neamului lipsit, iarăș în numele clerului și neamului la locurile cele înalte ar voi ceva a întinde, toate acelea fără de știrea voia și înțelegerea noastră a tuturor a fi și nici într'o seamă a se lua.

Rugămu-ne așadară Preaosfințitei Chesaro Crăieștii și apostoliceștii Măririi Sale ca niște fii și credincioși supuși, ca nouă spre mângăierea neamului și credinciosului nostru cler, pre mai sus laudatul domn episcop și administratorul nostru să ni-l rânduiască episcop diecesalnic. Iară de cumva (să nu nădăjduim) s'ar întâmplă ca acest domn episcop și al nostru administrator să se ducă la vácanta dieceza a Vârșeuului, întru aceasta întâmplare căzând în jenuche, ne rugăm Chr. Cr. și Ap. Maiestății Sale, ca pre acesta domn episcop ca și administrator să ni-l lese a fi”.

Datu-sau în Arad în 9 zile Ianuarie 1819.

Semnează: „Teodor Popovici protopresbiter Chișineu și Zarandului, Atanasie Boțco protopr. Boros-Ineului, Ioan Popoviciu protopresbiterul Buteani, George Chirilovici, protopr. Vilagoșului, Zaharie Protici, protopr. Totvarodi, Nicolae Adamovici, prot. Halmagiului în Ardeal, cu toată obștea orașului și clerului din varmeghia Zarandului, din Halmagiu”, și mai mulți preoți de pe sate. Urmează protopopiatele din districtul consistorului dela Orade: „Mihail Manuilovici, protopresbiterul Orăzii-Mari, a cinstiului Consistorium episcopesc neunit Orăzii-Mari preses și Aradului la tabla de judecată asesor, Teodor Balint, paroh Miziesului, administrator protopr. Beliușului și asesor C. Consistor din Varad-Valențe, Teodor Drambo, paroh în Tătări, admin. protopresbiteratului Lunci și asesor consistorialicesc. Simion Popovici, paroh de Varad-Valențe și administrator protopr. Peșteșului, și asesor consistorului de V.-Valențe. Georgie Popovici, paroh Beliului nameaznic (? — vicar) protoprezb. Beliului”, și câțiva preoți. (Lipsesc iscăliturile protopopilor dela Popmezău și Peștiș).¹⁾

Atâta îi mai rămăsese lui Nicoară, din toate ale vieții, ca să-și mai țină sufletul cu ele: mândria lui de anteluptător al unei cauze sfinte și de om cu nume neatins de nici o bănuială pe deoparte; iar pe de alta mângăierea că în locul unde se jertfește va seceră recunoștință și deșteptarea conștiințelor. Acum i-au smuls și acestea. Eră în Giula la casa părintească, peste care viața lui cea fără de noroc aducea atâta mahnire; singur cu grijile-i negre în pustietatea acelor zile de toamnă târzie. Prietenii, tovarășii de odinioară nu vin să-l caute; toți îl ocolesc căci nu îndrăznește nimeni să provoace nenorocirea căreia el se puse drept în drum. Iarna ceoasă învăliuă satul, care i-a ocrotit copilăria; în inima lui Moise Nicoară însă ardea durerea mornită care n'are cui se mărturisi: „Toți s'au

¹⁾ Actele cancel. aul. ung. an. 1819. Nr. 8088.

abătut. „toți... împreună netrebuici s'au făcut“. Mărturie ale acelor zile triste, ni-a rămas o pagină din ziarul lui Nicoară, tristă și duiosă, ca un psalm de durere; a scris-o atunci: „în Giula; — singur și părăsit; —“.

(Va urmă)

D. Ioanovicu.

INFORMAȚIUNI.

Bucurie în familia domnitoare. Maj. Sa împărăteasa și regina noastră Zita a născut Duminecă, în 25 Februarie (10 Martie), în Baden, un băiat sănătos și voinic. Nounăscutul arhiduce al cincilea prunc al părechei regale, a primit în botez numele: Carol, Ludovic, Maria, Francisc Iosif.

Consistor plenar. Consistorul eparhial din Arad s'a întrunit Luni în 26 Februarie (11 Martie), în ședință plenară sub presiul P. S. Sale dlui episcop Ioan I. Papp. S'a fixat termenul alegerilor de deputați sinodali și s'au luat dispoziții pentru îndeplinirea scaunului protopopesc din Vinga. S'a aprobat memoriul senatului școlar către guvern în chestia catehizării din Timișoara și s'a votat ajutorul de războiu cerut de profesorii institutelor centrale și funcționarii consistoriali. De față au fost asesorii: Mihailu Păcălian, Gheorghe Popovici, Cornel Lazar, Mihailu Lucuța, Florian Roxin, Traian Vățian, Dr. Gheorghe Ciuhandu, Adam Groza, Aurel Petrovici, Iosif Moldovan, Vasilie Goldiș, Dr. Iustin Mărșieu, Dimitrie Muscan, Nicolae Chicin, Valeriu Magdu, Sava Raicu, Aurel Călnicean și Petru Truția.

Hirotoniri. P. S. Sa părintele episcop diecezan Ioan I. Papp a binevoit a împărtăși darul preoției în 5/18, Februarie candidatului Teodor Păcș, ales de paroh în M. Peterd, iar în 15/25 Februarie alesului capelan în parohia Parhida, Cornel Andru.

Pastorală. În preajma sfântului și marelui post, rânduit de sfânta biserică ca timp și ocaziune deosebită pentru pocăință, curățire de păcate și înnoire sufletească, Exc. Sa I. P. S. Domn arhiepiscop și metropolit Vasile Mangra, a dat o pastorală plină de învățături clerului și poporului de sub păstoria Sa. După o ilustrare cu pilde din istorie și o întemeiere cu argumente bogate din scrierile sf. Părinți a importanței ce-o are postul trupesc și sufletească în opera mântuirii subiective, îndeamnă credincioșii a se lăpăda de lucrurile întunerecului, a înlătura cearta și pizma și a se încinge cu armele luminei; a ascultă sfânta liturghie, a-și mărturisi păcatele și a primi cu vrednicie sfânta cuminecătură. „Iar voi, iubiți preoți și împreună slujitori, vestiți cu stăruință cuvântul dumnezeesc credincioșilor în acest timp al postului, — învățați-i despre folosul sufletească al sfintei taine a pocăinței, să-și cerceteze conștiința și să se deștepte în ei simțământul părerii de rău pentru păcatul lor, arătându-le primejdia sufletească ce urmează din amânarea pocăinței și din neîngrijirea de curăția conștiinței, — că creștinul, care se căiește de păcatele ce a săvârșit și le mărturisește duhovnicului primește dela acesta prin puterea Duhului sfânt iertare, făcându-se nevinovat și drept, căci Părintele cereșc pentru patimile și moartea Fiului său privește cu îndurare la pocăința greșitului și îi va iertă păcatele, dacă le va mărturisi înaintea preotului cu sinceritate, cu nădejde în mila dumnezească cu părere de rău și cu hotărâre, de a nu se mai întoarce la păcat...“.

President al comunității de avere din Caransebeș, a fost ales în adunarea generală, ținută în 24 Februarie (9 Martie), primarul orașului Caransebeș Octavian Bordan.

Separarea bisericii de stat în Portugalia. Guvernul Portugaliei a modificat prin o ordonanță raportul dintre biserică și stat. Ordonanța șterge validitatea căsătoriei bisericești. Mătriclele trec cu totul în sfera de activitate a forurilor civile. Înființarea de reuniuni religioase se interzice, iar preoților li-se asigură dotația din partea statului, în schimbul căreia dările bisericești se sistează.

Tragedia unui notar. Dumineca trecută nuntă s'a făcut în casa primarului Iacob Hălmăgean din Crocna. Intre oaspeți eră și notarul cercual Ioan Lazar și soldatul concediat Simeon Bogdan. Eră bună dispoziție și veselie, care însă în curând se schimbă în o tragedie sângeroasă. Soldatul Bogdan, buimăcit de alcoolul ce-i plăcea să consume, provocă ceartă și gălăgie, în mijlocul căreia mănât și de dorul răzbunării s'afrunge de 3 ori cu baioneta pe notarul, care perzându-și imediat conștiința căzu mort. Pe defunctul îl deplânge nemângăiata soție: Iuliana născ. Bogdan, frații: Cornel, administratorul tipografiei și librăriei diecezane, Valer și Ervin; George Bogdan și soția ca socri, Constanța Lazar și Cornelia Popa, cumnate. Transmitem îndureratei familii sincerile noastre condolențe. Odihnească în pace!

Timpul de vară se va începe la 1 Aprilie și va ține până la 29 Septembrie st. n.

Bancnote noi de 5 cor., precum și banii mărunți de 50, 25 și 5 fileri se vor pune cât mai curând în circulație.

Prețul bucatelor. Guvernul a statorit prețul bucatelor pentru anul curent, precum urmează: Grâul, 1 mm. 60 cor. secara, orzul, ovăsul, meiul, cucuruzul: 52 cor., cucuruzul de soiu 60 cor., tatarca 150 cor., fasolea: 100 cor., mazerea: 120 cor., linte: 150 cor., mazerea de nutreț: 90 cor., bicăul: 140 cor., rapia: 55 cor. Sămânța de cânepă, in, ludaie și floarea soarelui: 150 cor., macul: 350 cor. napii de zahar: 14 cor., napii de nutreț: 8 cor., cartofii: 18 cor.

PARTEA OFICIALĂ.

Nr. 864/1918.

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului de protopresbiter în tractul Vinga se publică concurs cu termen de 30 zile, computate dela prima zi, ce urmează după publicare în organul oficial „Biserica și Școala“ cu emolumentele:

- I. Dela parohia centrală Vinga:
 - a) sesiunea aparținătoare parohiei protopresbiterale;
 - b) beneficiul casei parohiale, de a cărei reparație se îngrijește comuna bisericească.
 - c) stolele legale;
 - d) întregirea dela stat conform legilor în vigoare.
- II. Din protopresbiterat:
 - a) Retribuțiunea dela dieceză pentru inspecțiunea școlară și ședulele dela cununii în suma ce o va stabili sinodul eparhial;
 - b) birul protopopesc legal dela preoții din tract;
 - c) diurne pentru vizitarea canonică și revizuirea socoților conform concluzelor sinodale;
 - d) speșele cancelariei protopopești conform concluzului sinodului eparhial Nr. 62 din 1914.
 - e) Toate dările și sarcinile publice după sesiunea parohială se vor suportă în chipul de până aci.

Aspiranții la acest post se avizează, ca în termenul indicat să subștearnă subscrisului Consistor recursul lor instruite cu documentele de calificare, prescrisă în §-ul 53 din Statutul Organic și prin concluzul congresual Nr. 111 din 1888 și anume: să dovedească, că au calificarea recerută a reflectanților la parohiile de clasa primă, să producă testimoniu de maturitate și să dovedească cu atestat, că au împlinit cel puțin 5 ani în serviciul bisericesc sau școlar cu succes deplin mulțamitor și că prin zelul, capacitatea și diligența lor s'au distins pe terenul bisericesc-școlar.

Arad, din ședința plenară a Consistorului gr.-or. român, ținută la 26 Februarie (11 Martie) 1918. *Consistorul gr.-or. român din Arad.*

Nr. 863/1918.

Circular

cătră toate oficiile protopresbiterale și parohiale din districtul Consistorului gr.-ort. român din Arad.

Dupăce la Dumineca Tomii din a. c., espiră al șasesprezecelea period din viața noastră sinodală și astfel înceată mandatul deputaților sinodali aleși la 1915, precum și a celor aleși în decursul acestui period urmează să se facă acum alegeri nouă de deputați la sinodul nostru eparhial pe al șeptesprezecelea period de trei ani, adică pe anii 1918, 1919 și 1920. Pentru efectuarea acestor alegeri dispunem următoarele:

I. *Cercurile electorale* dimpreună cu comunele aparținătoare lor sunt următoarele:

1. *Cercul Aradului* cu 14 comune și anume: Arad, Arad-Gaiu, Batania, (cu filia Dombegi), Budapesta, Cianadul-maghiar, Cikir, Micălaça (cu filiile Fakert, Szentleányfalva și Ujanát), Mărdruoc (cu filia Glogovaț), Nădlac, Pecica Română (cu filia Pecica Maghiară), Sămbăteu, Semlac, Șeitin, Tornia.

2. *Cercul Radnei* cu 37 comune și anume: Baia, Bătuța, Berzava, Căpruța, Cladova, Cărbăș, Conop, — Cuiș, Cuvin, Dumbrăvița, Govășia, Ghioroc, Giulița, Groși, Halaliș, Iteu, Lupești, Milova, Miniș, Monoroștia, Odvoș, Oberșia, Pauliș, Pernești, Petriș, Radna, Roșia, Seliste, Șoimoș, Slatina, Soroșag, Șovârșin, Timișești, Totvărădia, Troiaș și Vinești.

3. *Cercul Giula* cu 13 comune și anume: Bichiș, Chitighaz, Ciaba, Curtici, Giula-oraș-mic-român, Giula-oraș-mare-român, Giula-Varșand, Macia, Otlaca, Pil, Pusta-Medies, Șiclă și Socodor.

4. *Cercul Chișineului* cu 12 comune și anume: Chișineu, Cinteiu, Erdeiș, Mișca, Nadab, Șimand, Sinteș, Apateu, Berechiu, Șepreus, Talpa și Vadaș.

5. *Cercul Șiria* cu 16 comune și anume: Agriș, Arăneag, Cherechiu, Covășinț, Comlăuș, Curtacher, Drauț, Dud, Gașca, Măderat, Musca Păncota, Sinitea, Șiria, Târnova și F.-Vârșand.

6. *Cercul Ienopolea* cu 11 comune și anume: Bocsig, Cermeiu, Ienopolea Iermata, Mănerău, Moroda, Răpsig, Seleușul-Cigherel, Șicula, Șomoscheș și Zărând.

7. *Cercul Buteni* cu 43 comune și anume: Aldești, Almăș, Berendia, Bârsa, Bontăști, Buteni, Bodești, Bohani, Căvna, Căcărău, Chisindia, Chertiș, Cil, Cociuba, Cuiedi, Dezna, Dieci, Dăceni, Govășdia, Hodiș, Ignești, Iarcoș, Laz, Lușguzeu, Miniad, Moneasa, Mustești, Nadalbești, Nadăș, Neagra, Păiușeni, Prăjești, Ramna, Revețiș, Roșia, B.-Șebeș, Selăgeni, Șilindia, Susaniș, Slatina, Tauț, Voivodeni și Vasoia.

8. *Cercul Hălmăgiului* cu 62 comune și anume: Aciuța, Aciuța, Baldovini, Bănești, Bărabasa, Bodești, Brotuna, Brusturi, Budești, Căzânești, Ciuci, Ciungani, Cristești, Crocna, Dăbrava, Finiș (cu filia Valea-Mare), Gurahonț, Groși, Guravale, Hălmăgiu, (cu filia Lescioara), Hălmăgel Holtmeziș, Hontășor, Ionești, Iosăș, Iosășel (cu filia Baltele), Lazuri, Leasa, Leamă, Lunșoara, Măgulița, Madrigești, Mermestii, Ocșoș, Obârșia (cu filia Dobroți-Târnavița), Pleșcuța, Prevaleni, Poiana, Poienar, Rășculița, Rostoci, Saturău, Secaș, Sârbi, Steia, Strâmba, Șoimuș-Buceava, Talagiu, Târnavă, Tărmure, Tisă, Tohești, Tomești, Tiulești, Valea-Mare, Vătaș de-sus, Vața-de-jos, Vosdoci, Vidra, Zeldiș, Zimbru (cu filia Dulcele și Brusturești).

9. *Cercul Birchiș* cu 31 comune și anume: Bata, Bacamezeu, Birchiș, Bulza, Capolnaș, Căprioara, Groși, Ostrov, Ohaba-sârbească, Pojoga, Sălciva, Spata, Tala, Valea-Mare, Vereșmort, Bărbănești, Cladova, Cutina, Dobrești, Dubești, Ierănic, Lăpușnic, Leucusești, Monoștur, Ohaba-lungă, Pădurani, Rădmănești, Rachita, Remetea-lungă și Topla.

10. *Cercul Chișeteului* cu 20 comune și anume: Babșa, Balinț, Belinț, Budinți, Chișeteu, Coșteiu-mare, Dragoești, Fădimac, Ficat, Gruin (cu filia Perul), Hisiaș, Ictar, Jaba

Ohaba-Forgaci, Paniova, Șuşanovăț, Șuștra, Teeșiu, Târgoviște și Topolovețiu.

11. *Cercul Lipova* cu 23 comune și anume: Belotint, Bruznic, Buzad, Chelmac, Chesint, Comiat, Chizdia, Cuvesdia, Dorgoș, Labașint, Lalașint, Lipova, Petirș, Șistaroveț, Ususău, Zabalț, Brestovaț, Checheș, Crivobara, Dubochi-Nadăș, Hodos, Secaș și Vizma.

12. *Cercul Vinga* cu 18 comune și anume: Bărăteaz, Bencecul-român, Călacea, Chinez, Fenciac, Hodoni, Monoștor, Murani (cu filia Pischia), Seceani, Sucusigiu (cu filia Munar), Vinga (cu filia Dreispitz), Jadani, Alioș, Fibiș, Firighaz, Fiscut, St.-Miclăușul-mic, Bodrogul-nou și vechiu (cu filiile Dealul-Vinga și Zadorlac).

13. *Cercul Timișorii* cu 24 comune și anume: Bazoș, Becicherecul-mic, Beregsău, Bucoveț, Cerneteaz, Chișoda, Fabricul-St.-Gheorghe, Fabricul-St.-Ilie, Ghiroc, Herniacova, Șag, Ghiroda (cu filia Überland), Ianova, Izvin, Medveș, Mehala, Moșnița, Maierile vechi, Parța, Pobda, Remetea-Timișană, St.-Andraș, St.-Mihaiul-român, Urvin (cu filia Sacalhaza).

14. *Cercul Banat-Comloș* cu 17 comune și anume: B.-Comloș (cu filia Constanța), Beba-veche, Cianadul-sărbesc, Chicia-română, Chiș-Oroș, Dugosello (Nereu), Eșica-română, Iancahid (cu filia Clec), Igrăș, Pesac, Pustiniș, Sânt-Nicolaul-mare, Sarafola, Sarcea-română, Toracul-mare, Toracul-mic și Vălcani.

II. Numele *comisarilor consistoriali*, denumiți conform §-lui 91 din Statutul-organic, se vede în dosul acestui circular sub A.) într-una cu cercurile electorale și locurile centrale de alegere, respective scrutiniu.

III. Conducătorii oficiilor parohiale îngrijesc, ca sinoadele parohiale extraordinare pentru alegerea deputaților sinodali mireni să fie convocate atât în materie cât și în filii, cu 8 zile mai înainte de alegere (§-ul 9 din Statutul-Organic).

În comunele cu mai mulți preoți conducătorul oficiului parohial se îndatorează a comunica tuturor preoților din loc circularul de față, având aceia să subscrie luarea la cunoștință a celor dispuse prin acest circular.

IV. *Sinoadele parohiale extraordinare* pentru alegerea deputaților mireni se vor ține pretutindeni *Duminecă în 25 Martie (7 Aprilie) a. c.*

Abatere dela această regulă se admite numai pentru preoții, cari au în administrare două parohii, încât nu ar putea deschide și constitui sinodul extraordinar electoral în amândouă comunele administrate de dânsii la terminul mai sus statorit, pentru care caz în comuna administrată provizor se va ține sinodul extraordinar electoral în *Dumineca proximă, adică în 1/14 Aprilie*, înțelegându-se dela sine că acest sinod și aici trebuie convocat cu 8 zile mai înainte.

V. *Scrutiniul* alegerilor deputaților sinodali mireni s'a statorit pe ziua de *8/21 Aprilie a. c.*, la orele 10 înainte de amiază.

VI. *Preoțimea diecezană se îndatorează* a respecta cu totadinsul dispozițiunile Statutului-Organic, cari se refer la alegerile sinodale, precum și toate cele prescrise în *Regulamentul pentru alegerile de deputați sinodali în eparhia Aradului*, distribuit de aici preoțimei diecezane prin hârtia Nr. 2746/1902.

Cu toate acestea mai indigetăm aci următoarele:

A) *Cu privire la alegerea deputaților din cler:*

1. Terminul pentru *alegerea deputaților din cler* s'a statorit pe joi, în *22 Martie (4 Aprilie) a. c.*, la orele 10 înainte de amiază.

2. Despre *ziua de alegere* preoțimea

se informează din foaia oficială și din acest circular.

3. *Drept de alegere* au toți preoții și diaconii gr.-or. rom. din respectivul cerc, ori sunt în funcțiune ori sunt în deficiență sau emerși (§-ul 8 din Regulament).

4. Pentru a *compune colegiul electoral* se recere *cel puțin o terțialitate*, adică una a treia parte a tuturor alegătorilor din cercul respectiv.

5. Absentarea numai în două cazuri este justificabilă și adică: în caz de morb dovedit ori funcțiuni indispenzabile în ziua de alegere. Este deci evident, că fiecare îndreptățit este și îndatorat a-și valida dreptul electoral și a da un bun exemplu și în această privință credincioșilor săi.

Aclamațiunea nu este permisă.

Protocolul luat în colegiul electoral să se subșternă consistorului cel mult în decurs de 3 zile dela alegere.

B) *Referitor la alegerea deputaților mireni:*

1. Pentru înlesnirea actului alegerii trimitem sub B) un exemplar de protocol pentru fiecare sinod electoral.

2. Sinoadele electorale se constituiesc sub conducerea preoțimei parohiale, iar președinți ad-hoc se pot alege și preoții.

3. Alegerea este publică, dar la cererea a 20 alegători îndreptățiți poate fi și secretă cu ședule.

4. Alegătorii din comunele filiale votează în comunele matre.

5. Preoțimea nu are drept să voteze în aceste sinoade electorale.

6. Aclamațiunea nu este permisă, precum nu este permis a vota unul în locul și în numele altuia prezent sau absent.

7. În protocol să se inducă apriat și corect locul și ziua, ora începerii și a terminării cu votarea.

8. Numele candidatului, pe care votează alegătorii să se scrie întreg, corect și legibil, iar semnele dtto și „ „ nu sunt permise, voturile induse cu astfel de semne nu se vor considera.

9. Votarea, care are să se înceapă îndată după terminarea serviciului divin, să se continue până ce votează toți alegătorii prezenți îndreptățiți, iar după ce au votat cei prezenți să se mai aștepte $\frac{1}{2}$ oră, pentru a se putea prezenta și alți alegători îndreptățiți, și dacă în interval de $\frac{1}{2}$ oră nu se mai prezintă nici un alegător, se încheie votarea expunându-se precis la protocol *ora încheierii*; apoi după încheierea votării și după sumisarea voturilor, enunțându-se rezultatul, protocolul să se subscrie de președinte, bărbații de încredere și de notar, iar dacă bărbații de încredere sau chiar numai unul dintre ei n'ar ști scrie, numele lor îl poate scrie și notarul, dar această împrejurare trebuie vădită prin aceea, că se va însemna apriat la protocol, *cine a scris pe cei neștiutori de scrisoare*.

10. Protocolul astfel încheiat (la caz de votare secretă împreună cu bilele de votare) să se pună sub covertă și *coverta să se sigileze cu două sigile* și anume cu sigilul oficiului parohial și cu sigilul președintelui sau al vre-unui bărbat de încredere, iar dacă nici unul dintre bărbații de încredere nu ar avea sigil, atunci să se sigileze în două locuri cu sigilul oficiului parohial. Sigilarea să se facă numai după terminarea actului de alegere în fața Sinodului parohial și anume să se facă

sigilarea prin imprimarea (apăsarea) sigilului pe ceară roșie, pe oștie sau tinctură, astfel și la așa loc, ca deschiderea cuvertei să nu se poată întâmpla fără spargerea sau vătămarea sigilului. Protocolul de alegere pus astfel în cuvertă sigilată cu două sigile să se adreseze concernentului comisar consistorial (*pe adresă să se pună: Dela Sinodul parohial din comuna.....?*), apoi să se predeie unuia dintre bărbații de încredere cu însărcinarea, ca pe ziua de scrutiniu statorită în punctul V. la orele 10 înainte de amiază să-l prezinte comisarului consistorial în locul central al scrutiniului. Dacă acest membru ar fi împiedecat, este datorința oficiului parohial a îngriji, ca protocolul să-l ducă la scrutiniu celalalt bărbat de încredere.

11. *Bărbatul* de încredere, care va primi protocolul pentru prezentare la scrutiniu, să fie *expres îndatorat* a-l și prezenta în faptă comisarului consistorial în timpul și la locul destinat pentru scrutiniu și dacă ar ajunge mai înainte de ora fixată pentru scrutiniu, să nu se depărteze, ci să aștepte acolo sosirea comisarului, pentru că altcum voturile respectivului sinod rămân neconsiderate, lucrarea Sinodului parohial e iluzorie și călătoria bărbatului de încredere e zadarnică.

12. Conducătorul oficiului parohial este îndatorat să asiste la actul de alegere dela început și până la sfârșit. El are dreptul și datorința să facă atent Sinodul electoral, pe președintele ad-hoc al acestui Sinod și pe bărbații de încredere, dacă ar observa vre-o neregularitate în decursul alegerii și să lumineze acești factori cu deamănuntul despre dispozițiunile în vigoare în chestiunea alegerii de deputați sinodali mireni.

Dacă cu toate observările lui, factorii de sub întrebare ar perzista în desconsiderarea dispozițiunilor în vigoare, referitoare la alegerea deputaților mireni sinodali, atunci conducătorul oficiului parohial are datorința, ca pe calea oficiului protopresbiterial concernent, prin raport amănunțit să încunoștințeze despre aceasta Consistorul diecezan. Neîmplinirea acestor îndatoriri constituie pentru conducătorul oficiului parohial delict disciplinar.

Peste tot, toate persoanele, cari fac parte din cadrele constituției noastre bisericesti, săvârșesc delict disciplinar, dacă fie din neștiință, fie din rea voință, contribuiesc la iregularități față de actul de alegere sau de scrutiniu al deputaților sinodali, și în măsura culpei lor vor avea să sufere pedepsele disciplinare staverite prin regulamentele în vigoare, care li-se vor dicta din partea forurilor competente.

Pentru lămurirea celor de mai sus aducem la cunoștința tuturor, că pentru delict de asemenea natură, săvârșite cu ocaziunea alegerilor sinodale în anul 1912, în două comune bisericesti președinții ad-hoc ai alegerii (2 preoți), apoi notarii (2 învățători) și membrii de încredere ai sinoadelor parohiale respective, au fost pedepsiți în mod simțitor, parte prin lipsire pe timp mai îndelungat dela dreptul activ și pasiv electoral, parte prin amende bănești considerabile.

VII. *Oficiile protopresbiterale și parohiale* sunt responsabile pentru comu-

nicarea timpurie și efeptuirea corectă a celor dispuse aei (§. 3 din Regulament), iar comisarii consistoriali sunt poftiți a-și împlini misiunea lor în senzul celor indigeste mai sus.

Aducând acestea la cunoștința iubitelui cler și popor, sfătuim și de astădată pe toți, ca la exerciarea acestui drept al alegerii deputaților pentru sinodul eparhial să fie conduși de sentimente adevărat creștinești, alegând de deputați sinodali numai

bărbați devotați cauzelor noastre bisericești, bărbați zeloși și apți de a concurge cu sfatul și înțelepciunea lor la regularea, consolidarea și prosperarea afacerilor bisericești noastre naționale.

Arad, din ședința plenară a Consistorului gr.-or. român; ținută în 26 Februarie (11 Martie) 1918.

Joan J. Papp,
Episcopul Aradului.

Conspectul

comisarilor consistoriali pentru alegerea deputaților la sinodul eparhial aradan pe periodul 1918—1920 în districtul consistorului din Arad.

Nr. curent	Nr. comunelor	Numele	Locul central de alegere și de scrutiniu	Comisari consistoriali	
				preoțești	mireni
I	14	Arad		Traian Vățian, protopop Arad	Sava Raicu, director de bancă, Arad.
II	37	Radna		Procopiu Givulescu, protopop, Radna.	Dr. Atanasiu Brădean, medic, Radna.
III	16	Șiria		Mihaiu Lucața, protopop, Șiria.	Ioan Bogdan, învățător pens. Șiria.
IV	13	Giula		Dr. George Ciuhandu, ref. cons. Arad.	Dr. Cornel Ardelean, advocat, Chișineu.
V	12	Chișineu		Dr. Demetriu Barbu, protopop, Chișineu.	Dr. George Popovici, advocat, Chișineu.
VI	11	Boroșineu		Ioan Georgia, protopop, Boroșineu.	Vasile Goldiș, secretar consistorial, Arad.
VII	43	Buteni		Florian Roxin, protopop, Buteni.	Dr. George Crișan, advocat, Arad.
VIII	62	Hălmagiu		Cornel Lazar, protopop, Hălmagiu.	Dr. Sever Miclău, advocat, Arad.
IX	24	Timișoara		Ioan Oprea, protopop, Timișoara.	Emanuil Ungurian, advocat, Timișoara.
X	18	Vinga		Nicolae Crășmariu, paroh, Bărăteaz.	Dr. Ioan Doboșan, advocat, Timișoara.
XI	17	B.-Comloș		Silviu Bichicean, paroh, Nereu.	Dr. Nestor Oprean, advocat, Sân-Nicolaul-Mare.
XII	23	Lipova		Fabrițiu Manuilă protopop, Lipova.	Dr. Constantin Mișici, advocat, Lipova.
XIII	20	Chisetu		Gerasim Sârbu, protopop, Belint.	Iuliu Putici, învățător, Chisetu.
XIV	31	Birchiș		Terentie Petroviciu, preot în Teta.	Petru Ionașiu, secretar dominial, Arad.

Arad, 26 Februarie (11 Martie) 1918.

Joan J. Papp,
Episcopul Aradului.

Concurse.

Conform ordinului Ver eratului Consistor Nr. 297/1918 pentru îndeplinirea postului vacant de învățătoare la școala gr.-or. română din Toracul-mic (Kistárnok), se publică concurs cu termen de recurgere de 30 zile dela prima publicare în organul oficios diecezan „Biserica și Școala” pe lângă următoarele condițiuni:

1. Salariul prescriș de art. de lege XVI din 1913, din care comuna bisericească garantează salariu până la suma de 1400 coroane, iar competențele dela suma aceasta în sus sunt asigurate dela stat prin rezoluțiunea ministerială Nr. 171.228/1916.

2. Bani de cortel 240 coroane.

3. Pentru participarea la conferințele învățătoarești 30 coroane.

4. Aleasa învățătoare va propune lucrul de

mână, atât în clasele care le conduce, cât și în școala de repetiție, având a conduce elevii la sf. biserică în Dumineci și sărbători și a le supraveghea. Tot astfel va trebui să propună și cântarea bisericească în clasele sale aleasa învățătoare.

5. Comuna bisericească se obligă de a văru sala de învățământ atât pe dinafară, cât și pe dinlăuntru. Și în cazul că va da eventual învățătoarei cortel în natură, va văru acest cortel numai pe dinafară.

6. Recursele adresate comitetului parohial gr.-or. român din Toracul-mic (Kistárnok) și ajustate cu: 1. Extras de botez din matricula bisericească. 2. Diploma de învățătoare. 3. Certificat de apartinență. 4. Eventuale atestate despre serviciul prestat: sunt a se înainta Preaonoratului oficiu protopopesc gr.-or. român în B.-Comloș (Nagykomlós).

Reflectantele vor avea să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare în sf. biserică din Toracul-mic, pentru a face cunoștință cu poporul.

Din ședința comitetului parohial gr.-or. rom. din Toracul-mic (Kistárnok) ținută la 14/27 Octomvrie 1917.

Petru Cira, președintele comitetului parohial, Teodor Balaș, notarul comitetului parohial.

În conțelegere cu: Dr. Stefan Cioroianu, administrator protopopesc.

—□—

2—3

În conformitate cu rez. Cons. Nr. 2721/917 se publică concurs pentru îndeplinirea parohiei vacante din Bodești (Bozásd) cu termen de 30 zile dela prima publicare a organului oficios „Biserica și Școala”, pe lângă următorul beneficiu:

1. Sesia parohială, după care alesul va plăti contribuția. 2. Casa parohială. 3. Ștolele legale.

Alesul va avea să catehizeze la școala de acolo, fără alta remunerație.

Parohia este de cl. I, dar se admit la concurs și cei cu cvalificație de cl. II-a

Reflectanții trebuie: 1. Să-și înainteze recursele oficiului protopresbiterial din Buteni. 2. Să se prezinte în sf. biserică din din Bodești, pe lângă observarea Reg § 33. 3. Înainte de a se prezenta în sf. biserică trebuie să avizeze oficiul protopresbiterial că are cvalificația prescrișă, iar de este din alta dieceză, să dovedească că are consensul Ven. Cons. din Arad sau a I. P. S. Sale episcopului nostru că poate recurge la aceasta parohie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu F. Roxin, ppresbiter

—□—

2—3

Conform ordinului Ven. Consistor diecezan de datul 9/22 Noemvrie 1917, Nr. 4334/917, prin aceasta se publică concurs pentru îndeplinirea postului de capelan temporal, cu drept de succesiune, pe lângă parohul Justin Dascal din Micălaca, cu termen de 30 zile dela prima apariție în organul diecezan „Biserica și Școala”.

Cel ce va fi ales: a) va beneficia jumătate din toate venitele parohiale, afară de întregirea dela stat, ce va rămâne și pe mai departe esclusiv a parohului; b) va suporta toate contribuțiile după venitele ce le are; c) se va îngriji de locuință pe spesele sale proprii; d) va catehiza în școala parohiei fără alta remunerație.

Parohia este de clasa primă și astfel doritorii de a reflecta la acest post, recursele adresate comitetului parohial din Micălaca și ajustate cu documentele de cvalificațiune pentru parohii de clasa primă, conform concluziunii Nr. 84/910, al Sinodului eparhial aradan, și cu atstat despre eventualul serviciu pe terenul bisericesc-școlar, au să le înainteze oficiului protopresbiterial din Arad, în termenul concursual, în care restimp pe lângă încunoștințarea prealabilă a protopresbiterului și dovedirea, că întrunesc toate condițiunile concursului, vor avea să se prezinte la sf. biserică din loc, spre a-și arată desteritatea în cele rituale și oratorii, iar încât vor fi din alta dieceză, vor avea să dovedească, că au consimțământul Consistorului, respective-a episcopului diecezan.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: Traian Vățian, ppresbiter.

—□—

2—3

În temeiul ordinațiunii Veneratului Consistor din Oradea-mare de datul 31 Ianuarie (13 Februarie) a. c. Nr. 2522/B. 1917 se publică concurs pentru îndeplinirea parohiei vacante de clasa I (primă) Forău-Prisacă, din protopresbiteratul Beiuș, cu termen de alegere pe ziua de Buna-vestire —25 Martie — 7 April a. c.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. Casă parohială. 2. Pământ parohial, arător 9 cubule și fânați de 3 cubule. Bir preoțesc dela fiecare casă o vică (30 litre) de cucuruz sfârmat. 4. Stolele îndatinate. 5. Una sută de zile de lucru. 6. Intregirea dotațiunei dela stat. Alesul e îndatorat a catehiza la școala elementară fără alta remunerațiune. Darea după beneficiul amintit o va solvi cel ales. Concuranții să-și înaintez petițiile, ajustate cu documentele de lipsă, subsemnatului în termenul regulamentar, având a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică din Forău-Prisacă cu prealabila încunoștințare a subscrisului, spre a se face cunoscut poporului.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu Moise Popoviciu adm. ppsc al tractului Beiuș.

—□—

3—3

Redactor responsabil: Dr. Teodor Botiș, profesor